

Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek (IVO), verkennende fase

Roosendaalsebaan 5, Schijf
Gemeente Rucphen

CIS-code: 33827

Colofon

Projectnummer : 12960109/33827
Auteur : drs. J.M. Blom
Redactie : drs. T. Nales

Controle

drs. H.W van Klaveren	Senior Archeoloog	07-04-2009
Goedkeuring		
dhr. G.J.A. Sophie	Regiobureau Breda	12-08-2009

Versie : 2.0
ISBN : 978-90-8996-218-8

Definitieve versie

Opdrachtgever : AGEL adviseurs
dhr. G. Visser
Postbus 4156
4900 CD Oosterhout

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, augustus 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SAMENVATTING:

In opdracht van AGEL adviseurs zijn in maart 2009 een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Roosendaalsebaan 5 in Schijf, gemeente Rucphen.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is in het Noord-Brabantse dekzandlandschap, op een dekzandrug. Door eeuwenlange ophoging met plaggen is het oorspronkelijke maaiveld mogelijk al vanaf de Middeleeuwen afgedekt. Zo is een hoge enkeerdgrond ontstaan. Rond Schijf zijn niet veel archeologische waarnemingen gedaan. Wel is recentelijk ca. 250 meter ten zuidoosten van het plangebied, in de oude kern van Schijf, een huisplattegrond uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd aangetroffen. In het plangebied werden archeologische waarden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen verwacht onder het plaggendeck tot in de top van het schone dekzand (de C-horizont). In het esdek zelf kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat vanaf de 19^e eeuw het terrein bebouwd is geweest. Het is echter mogelijk dat door recente ploegactiviteiten de bodem is verstoord.

Uit het booronderzoek en enkele kijkgaten is gebleken dat het plangebied inderdaad in een dekzandlandschap, vermoedelijk op een dekzandrug, is gelegen. Ook is aangetoond dat het terrein diep is omgeploegd. Op basis van de resultaten van het Inventariserend Veldonderzoek wordt geadviseerd om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plangebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	6
2.1. Werkwijze	6
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	6
2.3. Bekende archeologische waarden.....	7
2.4. Historisch landgebruik.....	7
2.5. Conclusie bureauonderzoek en verwachtingmodel	8
3. VELDONDERZOEK.....	9
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	9
3.2. Werkwijze	9
3.3. Resultaten	9
3.4. Interpretatie	9
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	11
4.1. Beantwoording vraagstelling.....	11
4.2. Aanbevelingen	12
4.3. Betrouwbaarheid	12
LITERATUUR EN KAARTEN.....	13
GERAADPLEEGDE WEBSITES.....	13
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	14
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Overzicht Archismeldingen	
4. Boorlocatiekaart	
5. Boorbeschrijvingen	
6. Periodentabel	
7. Historische kaart 1836-1843	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Roosendaalsebaan 5
<i>CIS-code</i>	33827
<i>Plaats</i>	Schijf
<i>Gemeente</i>	Rucphen
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Schijf Q 564
<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	97.199/390.141 97.225/390.186 (NW) 97.257/390.162 (NO) 97.177/390.097 (ZO) 97.143/390.133 (ZW)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	1100 m ²
<i>Opdrachtgever</i>	AGEL adviseurs Contactpersoon: dhr. G. Visser Postbus 4156 4900 CD Oosterhout Tel: 0162-456481
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: drs. J.M. Blom Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888 jblom@beckerenvandegraaf.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Rucphen Postbus 9 4715 ZG Rucphen 0165-349500 p/a Regiobureau Breda Contactpersoon: mevr. M. Parlevliet Postbus 3400 4800 DK Breda m.parlevliet@breda.nl Tel: 076-5294183
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondst</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Vondstmeldingsnummer</i>	410296
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	13 maart 2009

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van AGEL adviseurs heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in maart 2009 een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase (door middel van boringen) uitgevoerd aan de Roosendaalsebaan 5 in Schijf, gemeente Rucphen. Dit onderzoek vond plaats in het kader van een bestemmingsplanprocedure Wro, vanwege nieuwbouw van een burgerwoning. De geplande woning en garage hebben een gezamenlijk bouwooppervlak van 200 m². Er is vooralsnog geen kelder gepland. Omdat nog geen sonderingen zijn uitgevoerd, is de funderingswijze niet bekend (mondelinge mededeling dhr. G. Visser, AGEL Adviseurs, 23 maart 2009). Daarom wordt uitgegaan van een maximale bodemverstoring van 200 cm –mv. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Hieruit voortvloeiend wordt een specifieke archeologische verwachting opgesteld. Het doel van het veldonderzoek is het aanvullen en vaststellen van de gespecificeerde verwachting, die gebaseerd is op het bureauonderzoek. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?
- Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006). Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 6. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, ofwel het plangebied, is globaal weergegeven in bijlage 1. Het plangebied is gelegen in Schijf, gemeente Rucphen, en heeft een oppervlakte van 1100 m². Het wordt aan de noordoostelijke zijde begrensd door de Roosendaalsebaan, aan de zuidoostelijke zijde door een akker, in het zuidwesten door een haag en in het noordwesten door de perceelsafschieding van de bebouwing van Roosendaalsebaan 5. Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied braakliggend als akker. De exacte begrenzing is weergegeven in bijlage 4.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant en van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, namelijk het Minuutplan van begin 19^e eeuw (www.watwaswaar.nl) en een topografische kaart uit 1836-43 en 1903 (Uitgeverij Nieuwland 2005, no. 663, resp. Uitgeverij Nieuwland 2008, no. 177B).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaarten van Nederland gebruikt (Stichting voor Bodemkartering 1984; Stichting voor Bodemkartering 1982). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Ook is de ontgrondingenkaart van de provincie Noord-Brabant geraadpleegd (www.bodemloket.nl). Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst). Er is voor het onderzoek geen gebruik gemaakt van historisch archiefmateriaal. Het was vanwege het ontbreken van een telefoonnummer of e-mailadres niet mogelijk contact op te nemen met een lid van de Heemkundekring Swerter Scive. Tot op heden is ook geen reactie gekomen van de Heemkundekring van Zundert, De Drie Heerlijkheden, die begin april benaderd is per e-mail.

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap en geologie

Schijf ligt in het zuidelijk zandgebied (Berendsen 2005). Tijdens het Midden-Pleistoceen (850.000 – 130.000 jaar geleden) stond dit gebied onder invloed van de Maas en van de Rijn. Deze rivieren hebben grove, veelal grindhoudende, zand en keien afgezet. De dikte van dit zandpakket varieert tussen de 8 en 20 m. In Schijf en omgeving zijn de Pleistocene rivierafzettingen afgedekt door een pakket dekzand, dat in dikte varieert. Dit dekzand is afgezet tijdens grote verstuivingen gedurende de koudste periodes van de laatste ijstijd (Weichselien, 120.000 tot 11.500 jaar geleden). Geologisch gezien wordt het gerekend tot het Laagpakket van Wierden, behorend tot de Formatie van Boxtel (de Mulder et al. 2003). Het dekzand is afgezet in de vorm van ruggen, koppen en welvingen, wat voor een reliëfrijk dekzandlandschap heeft gezorgd in de regio. Aan het begin van het Holoceen (circa 10.000 jaar geleden) nam de vegetatiegroei toe door de verbeterde klimatologische omstandigheden en werd de verstuiving overal aan banden gelegd.

2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart is ten zuidwesten van Schijf een grote dekzandrug al dan niet met oud landbouwdek weergegeven (kaartcode 3K14). Het plangebied ligt ook in deze zone. Op een AHN-beeld is deze dekzandrug niet te herkennen. Wel zijn hier aanwijzingen op de zien dat het plangebied mogelijk is afgegraven. De hoekige vorm van het perceel wijkt af van het natuurlijke, meer geleidelijke reliëf rond het plangebied. Ook ligt het maaiveld in het plangebied gemiddeld 30 cm lager dan in de percelen rondom. Op de ontgrondingenkaart van de provincie Noord-Brabant is het plangebied echter niet als vergraven of gesaneerd weergegeven (www.bodemloket.nl).

2.2.3. Bodem

Volgens de bodemkaart zijn in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden aanwezig, opgebouwd uit leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21, Gt VII). Enkeerdgronden zijn gronden met een onvergraven humeuze bovengrond die dikker is dan 50 cm. Een dergelijk (opgebracht) humeus dek wordt ook wel een plaggendeek genoemd. Dit dek is ontstaan door het langdurig bemesten van arme zandgronden met potstalmest, bestaande uit een mengsel van plaggen, dierenmest en huisafval. Middels deze methode bleef een akker in deze nutriëntarme omgeving langdurig vruchtbaar. Deze methode werd in hoofdzaak toegepast vanaf de 13^e eeuw en in sommige gevallen reeds vanaf de 11^e eeuw.

Door de continue bemesting raakte de omgeving rondom de akkers ontgrond, terwijl het akkercomplex zelf tot een meter verhoogd kon raken. Eventuele archeologische waarden die voor de ophoging aanwezig waren, zijn derhalve afgedekt en beschermd door het humeuze dek.

Grondwatertrap VII duidt op zeer droge gronden waarbij de gemiddeld hoogste grondwaterstand wordt aangetroffen op een diepte van meer dan 80 cm -mv en de gemiddeld laagste grondwaterstand op een diepte van meer dan 120 cm -mv.

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het plangebied is gelegen op een dekzandrug, die in de laatste ijstijd is gevormd. Door jarenlange ophoging met mest vanaf de Late Middeleeuwen is het oorspronkelijke maaiveld afgedekt geraakt.

2.3. Bekende archeologische waarden

Het plangebied staat op de IKAW aangegeven als een gebied met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Deze hoge waardering is voornamelijk gebaseerd op het voorkomen van hoge enkeerdgronden in en rond het plangebied. Hierdoor zijn eventueel aanwezige waarden daterend van voor de bemesting afgedekt en beschermd door het plaggende dek. De locatie en een beschrijving van de hieronder beschreven archeologische waarden is te vinden in bijlagen 2 en 3.

Binnen een straal van 500 meter zijn diverse onderzoeken gedaan. Deze bevinden zich alle ten oosten van het plangebied, in en aan de rand van de kern van Schijf. De voor dit onderzoek meest interessante betreft een booronderzoek, dat is uitgevoerd ca. 200 meter ten oosten van het plangebied. Hierbij is op 40 cm -mv een vuurstenen schrabber en aardewerk uit de 15^e/16^e eeuw aangetroffen (onderzoeksmelding 28070, waarneming 410320). Vervolgens is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, waarbij een huisplattegrond en een gracht uit de Late Middeleeuwen dan wel Nieuwe tijd is blootgelegd (onderzoeksmelding 32453, vondstmelding 410088). Er is dan ook geadviseerd een definitieve opgraving uit te voeren.

Andere onderzoeken hebben geen archeologische waarden aan het licht gebracht. Dit betreft onder andere twee booronderzoeken (onderzoeksmeldingen 28027 en 30112). Tenslotte is een begeleiding geadviseerd na een bureauonderzoek. Hoewel de hoge zandopduiking waar Schijf op ligt een gunstige vestingplaats vormde, aldus deze onderzoeken, zijn er weinig archeologische waarnemingen gedaan. Mogelijk heeft dit te maken met de geïsoleerde ligging te midden van moerasachtige gebieden in het verleden (onderzoeksmelding 26010). Voor zover bekend is de begeleiding nog niet uitgevoerd.

2.4. Historisch landgebruik

Op de oudst beschikbare kaart uit de eerste helft van de 19^e eeuw is te zien dat de Roosendaalsebaan reeds aanwezig was. Op de CHW van de provincie Noord-Brabant is deze weg gewaardeerd als een historisch-geografisch lijnelement van redelijk hoge waarde. Deze staat op de Minuutplan bekend onder de naam Weg van Zundert naar Roosendaal. Juist ten noordwesten van het plangebied was een woning aanwezig. Het plangebied zelf was in gebruik als moestuin en weiland. In bijlage 7 is een kaart uit het midden van de 19^e eeuw weergegeven. Deze situatie bleef lange tijd ongewijzigd. Wel wordt de moestuin op diverse kaarten niet meer onderscheiden, maar een gebruik als weiland blijft tot in ieder geval 1989 voortbestaan. Ten tijde van het booronderzoek was het perceel een braakliggende akker. Er zijn op basis van de geraadpleegde kaarten geen aanwijzingen dat de bodem is verstoord. Op de ontgrondingenkaart van de provincie Noord-Brabant is het plangebied niet als vergraven of gesaneerd weergegeven. Wel laat de eigenaar van het terrein via dhr. Visser (AGEL Adviseurs) weten dat het terrein ongeveer 20 jaar geleden is omgezet. Van deze gebeurtenis zijn geen foto's of documenten beschikbaar.

2.5. Conclusie bureauonderzoek en verwachtingmodel

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is gelegen op een dekzandrug, die in de laatste ijstijd is gevormd. Door eeuwenlange ophoging met plaggen is het oorspronkelijke maaiveld afgedekt. Zo is een plaggendek ontstaan, die bodemkundig getypeerd wordt als hoge enkeerdgrond. Rond Schijf zijn niet veel archeologische waarnemingen bekend.

Wel is recentelijk circa 250 meter ten zuidoosten van het plangebied, in de oude kern van Schijf, een huisplattegrond uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd aangetroffen.

In het plangebied worden archeologische waarden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen verwacht onder het plaggendek tot in de top van de C-horizont, op een diepte van tenminste 50 cm –mv. In het esdek – als archeologisch akkerdek – zelf kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat vanaf de 19^e eeuw het terrein bebouwd is geweest.

De bodemmatrix en de lage grondwaterstanden maken dat de omstandigheden relatief ongunstig zijn voor het aantreffen van (onverkoelde) organische vondsten. Anorganische vondsten kunnen wel in goede staat voorkomen. Het complextype kan in deze fase van het onderzoek niet worden bepaald. Het is mogelijk dat door recente ploegactiviteiten de bodem is verstoord.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen dient er een verkennend veldonderzoek door middel van boringen te worden uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek (door middel van boringen) is om de in het bureauonderzoek opgestelde specifieke archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt vastgesteld of het bodemprofiel en eventuele archeologische indicatoren aanleiding geven te veronderstellen dat archeologische resten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Het veldonderzoek bestaat uitsluitend uit een booronderzoek. Vanwege het verkennende karakter van het onderzoek en de aangetroffen bodemopbouw is geen oppervlakte-kartering uitgevoerd.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Roosendaalsebaan 5 zijn vijf boringen gezet (bijlagen 4 en 5) met een maximale diepte van 200 cm –mv. De boringen zijn verspreid over het plangebied. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanagement van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de lokale topografie. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het AHN. De opgeboorde monsters zijn met de hand in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot).

In een later stadium zijn verspreid over het terrein met de hand drie kijkgaten gegraven, om de aard van de aangetroffen verstoring te kunnen duiden.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en bodemopbouw

De bodem van het plangebied is opgebouwd uit zeer tot matig fijn, zwak siltig zand. Hierin zijn vanaf ca. 50 cm –mv roestvlekken aangetroffen.

De bovenste laag van de bodem is bruingrijs van kleur en zwak tot matig humeus en 50 tot 70 cm dik. In boring 3 zijn hierin lichtgrijze vlekken aangetroffen. Hieronder is een 10 tot 30 cm dikke laag van eveneens bruingrijze humushoudend zand aanwezig, waarin gele vlekken zijn waargenomen. In boring 4 is deze laag beschreven als lichtgrijs met zwarte vlekken. Tenslotte volgt homogeen lichtgrijs zand. De top hiervan ligt op 70 tot 90 cm –mv.

Boring 5 laat een volledig andere bodemopbouw zien. Onder een relatief dik humeus dek van 90 cm dikte, is tot 180 cm –mv zand met kleibrokken, baksteensporen en vlekken waargenomen. Hieronder volgt direct het grijze zand.

3.3.2. Archeologische indicatoren

In boring 5 is op een diepte van 80 cm –mv een fragment aardewerk aangetroffen. Het is gedraaid en roodgeglazuurd en dateert uit de 16^e-18^e eeuw.¹

3.4. Interpretatie

Het zand dat is aangetroffen wordt geïnterpreteerd als dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Bortel). Vanwege de relatief kleine omvang van het plangebied is niet te bevestigen of het een dekzandrug of -vlakte is. Het humeuze dek van 50 tot 70 cm dikte wordt geïnterpreteerd als een door de mens opgebrachte laag. In boringen 1, 2 en 4 is dit humeuze dek een homogene laag.

¹ Determinatie door drs. B. Corver (medior-archeoloog) en drs. H. van Klaveren (senior-archeoloog).

De vlekkerigheid in boring 3 maakt het aannemelijk dat ter hoogte van deze boring de bodem is omgewerkt. Dit kan ook door wortelwerking of bioturbatie zijn gebeurd.

De 10 tot 30 cm vlekkerige laag onder het plaggendek wordt geïnterpreteerd als een recente verstoring. Deze laag is diep omgezet, zoals is gebleken uit de kijkgaten die zijn gegraven. Deze waarneming komt overeen met de mededeling van de eigenaren van het terrein, dat de grond ca. 20 jaar geleden diep is omgewerkt. Onder de verrommelde laag volgt tenslotte de lichtgrijze C-horizont, het natuurlijke moedermateriaal.

Profiel uit een van de kijkgaten.

De bodem is in boring 5 tot 180 cm –mv verstoord. Onder een humeus dek is een omgewerkte laag met kleibrokken, baksteensporen en vlekken waargenomen. De scherf uit de Nieuwe tijd is dus afkomstig uit een verstoorde context. Mogelijk is deze afkomstig uit de humeuze grond die van elders is aangevoerd bij het omzetten van de bodem, ca. 20 jaar geleden.

4. Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van AGEL adviseurs zijn in maart 2009 een archeologisch bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase, door middel van boringen uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Roosendaalsebaan 5 in Schijf, gemeente Rucphen.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is in een dekzandlandschap, vermoedelijk op een dekzandrug. Door eeuwenlange ophoging met plaggen is het oorspronkelijke maaiveld afgedekt. Zo is een hoge enkeerdgrond ontstaan. Rond Schijf zijn niet veel archeologische waarnemingen gedaan. Wel is recentelijk ca. 250 meter ten zuidoosten van het plangebied, in de oude kern van Schijf, een huisplattegrond uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd aangetroffen. In het plangebied werden archeologische waarden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen verwacht onder het plaggende tot in de top van de C-horizont. In het esdek zelf kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat vanaf de 19^e eeuw het terrein bebouwd is geweest. De bodemmatrix en de lage grondwaterstanden maken dat de omstandigheden relatief ongunstig zijn voor het aantreffen van (onverkoelde) organische vondsten. Anorganische vondsten kunnen wel in goede staat voorkomen. Het complextype kan in deze fase van het onderzoek niet anders worden bepaald. Het is echter ook mogelijk dat door recente ploegactiviteiten de bodem is verstoord.

Uit het booronderzoek en enkele kijkgaten is gebleken dat het plangebied inderdaad in een dekzandlandschap, vermoedelijk op een dekzandrug, is gelegen. Ook is aangetoond dat het terrein diep is omgeploegd.

4.1. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied is gelegen in een dekzandlandschap, vermoedelijk op een dekzandrug.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

De bodem is niet meer intact. Het terrein is, vermoedelijk 20 jaar geleden, diep omgeploegd, waarna een humeuze laag is opgebracht.

- *Zijn er archeologische waarden aanwezig in het plangebied?*

De kans op het aantreffen van intacte archeologische waarden *in situ* is vrijwel nihil. De bodem is diep omgeploegd, waardoor een eventueel sporenniveau niet meer intact is.

- *Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Op basis van het bureauonderzoek werden in het plangebied archeologische waarden vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen verwacht onder een plaggende tot in de top van de C-horizont.

In het plaggende zelf kunnen resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat vanaf de 19^e eeuw het terrein bebouwd is geweest. Het is echter ook mogelijk dat door recente ploegactiviteiten de bodem is verstoord.

Het booronderzoek en de kijkgaten hebben aangetoond, dat het plangebied inderdaad is gelegen in een dekzandlandschap. Ook is gebleken dat het terrein diep is verstoord. Dit komt overeen met de mededeling van de eigenaren van het perceel.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*

Niet van toepassing.

- *Kunnen mogelijk aanwezige archeologische resten behouden blijven door planaanpassing?*

Niet van toepassing.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat de bodem van het plangebied diep is omgewerkt. De kans op het aantreffen van intacte archeologische waarden *in situ* is derhalve vrijwel nihil. Derhalve wordt geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek te laten uitvoeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Rucphen. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Noord-Brabant 1:25000*, Den Haag.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

Doesburg, J. van, 2007: *Essen in zicht : essen en plaggendekken in Nederland : onderzoek en beleid*, Amersfoort

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.

Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000*, blad 49 Oost, Bergen op Zoom

Stichting voor Bodemkartering, 1984: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000*, blad 49, Bergen op Zoom

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische topografische Atlas, ± 1905, Noord-Brabant*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Uitgeverij Nieuwland, 2008: *Historische topografische Atlas, ± 1836-1843 Noord-Brabant*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Geraadpleegde websites

AHN: <http://www.ahn.nl/kaart>

ARCHIS: <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>

Bodemloket: www.bodemloket.nl

Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant: <http://brabant.esrinl.com/chw/>

Minuutplan & topografische kaarten: www.watwaswaar.nl: Rucphen en Voreenseinde, Noord-Brabant, sectie I, blad 02, (<http://www.watwaswaar.nl>).

Lijst van afkortingen en begrippen

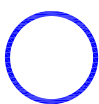
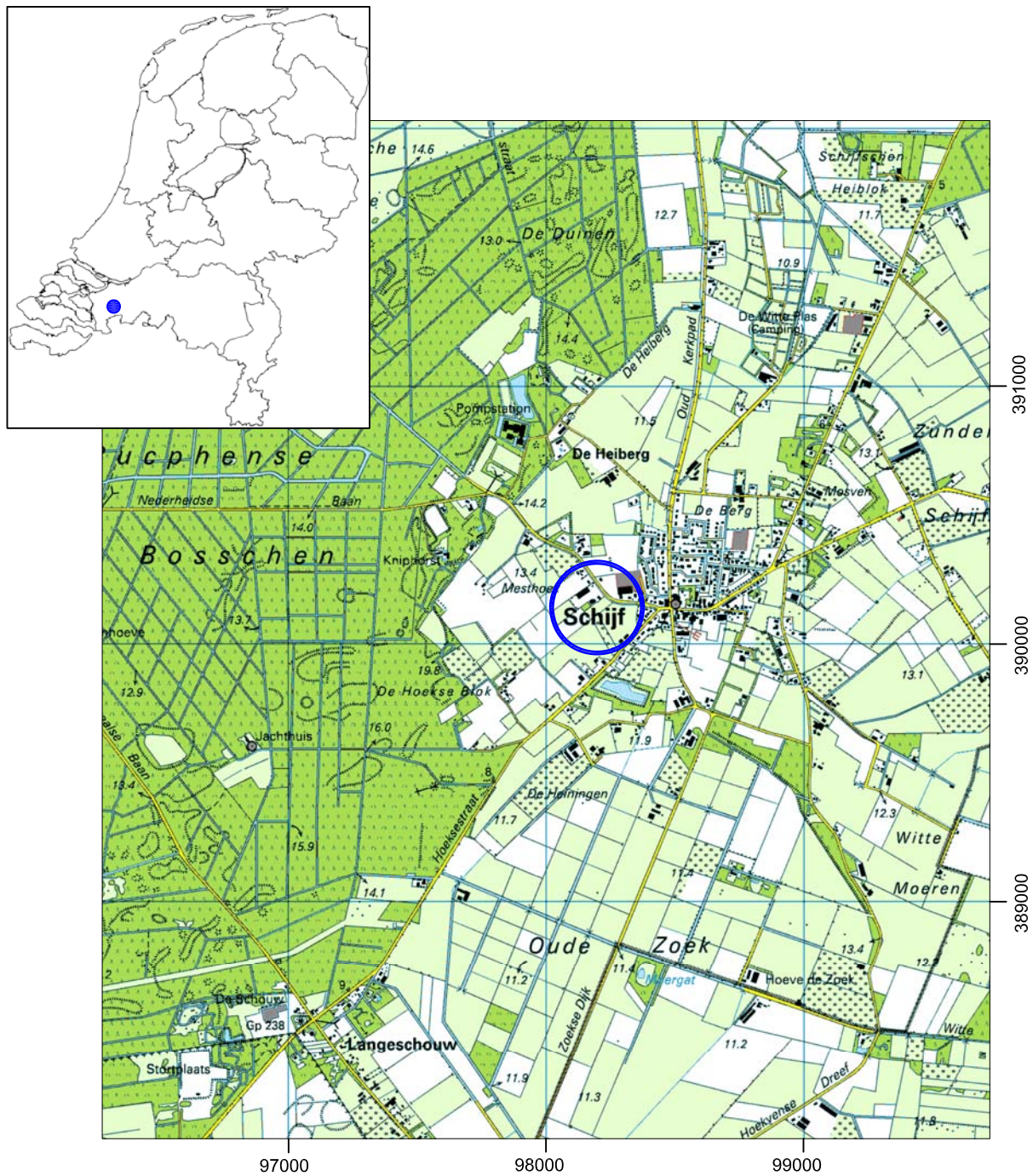
Afkortingen

AMK	Archeologische Monumenten Kaart
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

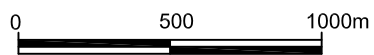
Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
C-horizont	Minerale of moerige horizont die weinig of niet is veranderd door bodemvorming, waarbij een O-, A-, E- of B-horizont wordt gevormd. Doorgaans zijn de bovenliggende horizonten uit soortgelijk materiaal ontstaan.
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm

Bijlage 1: Topografische kaart

Plangebied

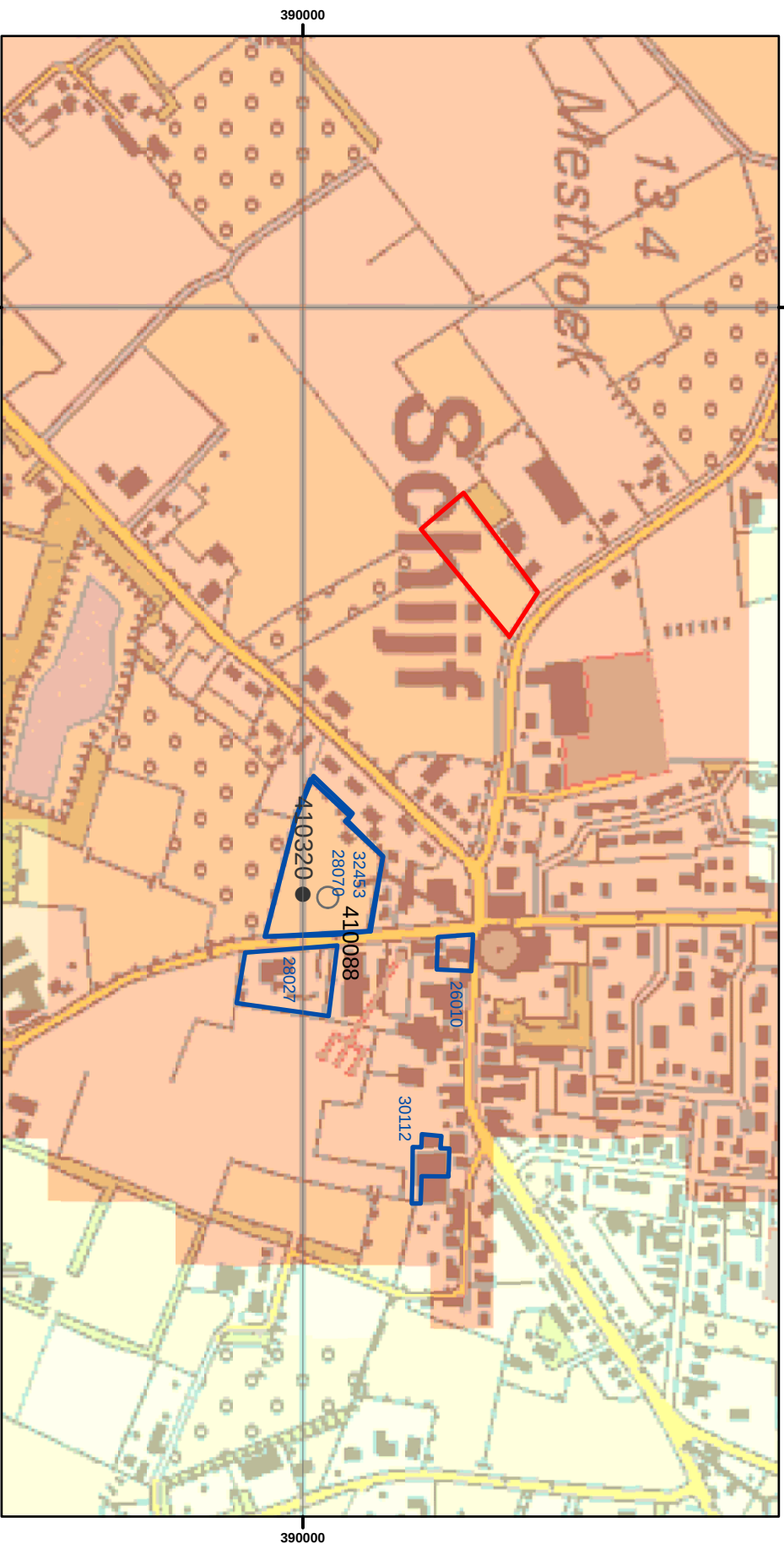

Bijlage 2: Archis-informatie

bron: Archis II (RACM).

Archeologische informatie

geraadpleegd via archis2 en de website van de RACM

Legenda

- waarnemingen
 - vondstmeldingen
 - plangebied_Schijf
 - onderzoeksmeldingen
- IKAW
- lege trekans (water)
 - middelhoege trekans (water)
 - hoge trekans (water)
 - lege trekans
 - water
 - middelhoege trekans
 - ongekarteerd
 - hoge trekans
 - zeer lage trekans

Bijlage 3: Overzicht Archismeldingen

Waarnemingen

Nummer	Omschrijving	Tijdvak
410320	Vuurstenen schrabber Aardewerk	Paleolithicum - IJzertijd Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd

Onderzoeksmeldingen

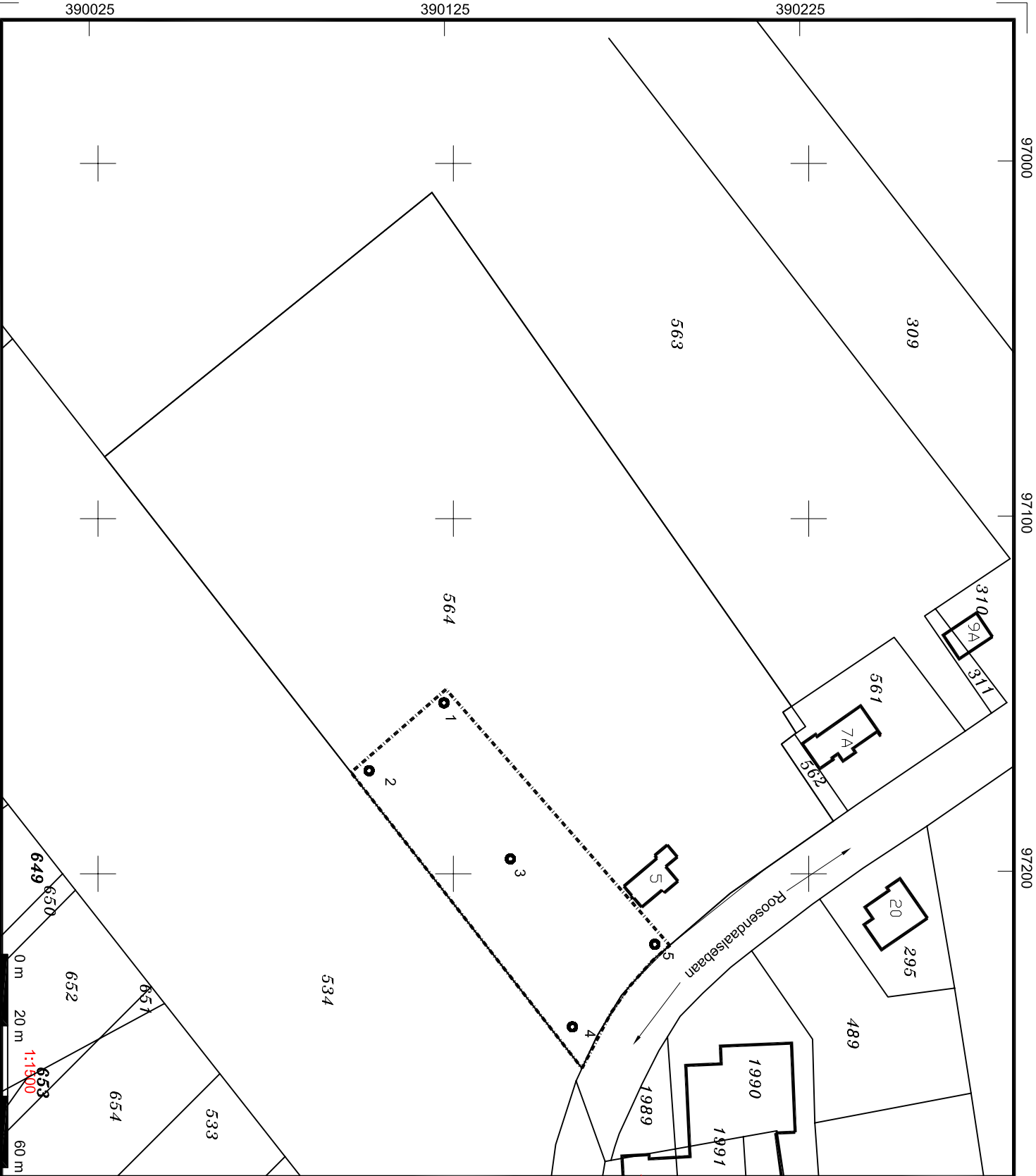
Nummer	Uitvoerder	Type onderzoek	Jaar
26010	SAGRO	Bureauonderzoek	2007
28027	SOB Research	Booronderzoek	2008
28070	SOB Research	Booronderzoek	2008
30112	SOB Research	Booronderzoek	2008
32453	SOB Research	Proefsleuvenonderzoek	2009

Vondstmeldingen

Nummer	Omschrijving	Tijdvak
410088	Huisplattegrond en gracht	Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd

bron: Archis II (RACM).

Bijlage 4: Boorlocatiekaart

LEGENDA

X
boring

— · — · —
begrenzing onderzoekslocatie

—
bebouwing

q564
kadastrale nummers

5
huisnummer

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING
0	23.03.09	JHN	SITUATIEKENNING

Becker & Van de Graaf

archeologie op maat

S-GRAVENDIJCKSEWEG 37, POSTBUS 126, 2200 AC NOORDWIJK (ZH)
TEL: 071-3528888 FAX: 071-4035524 E-MAIL: info@beckervanvandeGraaf.nl

SCHAAL:
1:1500
1:10000
FORMAAT:
A4

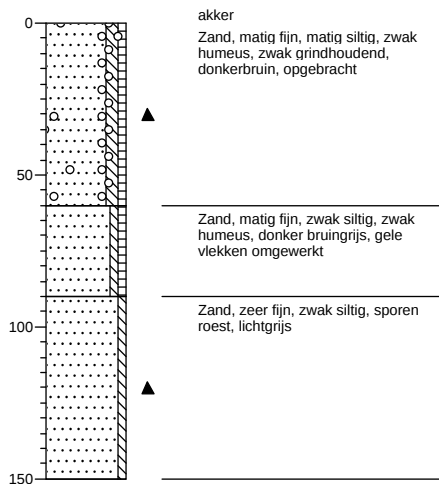
OMSCHRIJVING
ROOSENDALSEBAAN 5 TE SCHIJF

PROJECT NR.
12960109/BL

Bijlage 5: Boorbeschrijvingen

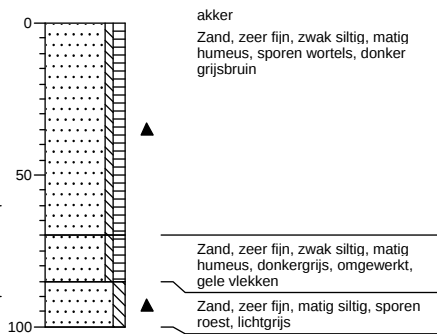
Boring: 01

Datum: 13-03-2009
X: 97155
Y: 390123
Maaiveld [m] 13,8
GWS:
Opmerking:

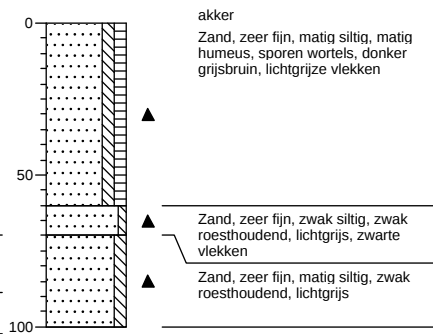
Boring: 02

Datum: 13-03-2009
X: 97175
Y: 390102
Maaiveld [m] 13,9
GWS:
Opmerking:

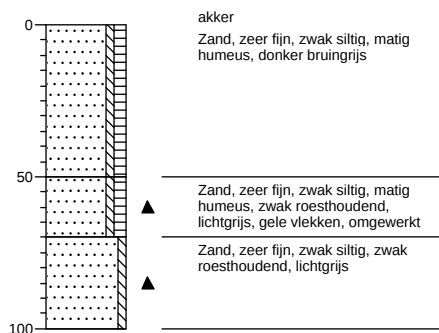
Boring: 03

Datum: 13-03-2009
X: 97199
Y: 390123
Maaiveld [m] 13,7
GWS:
Opmerking:

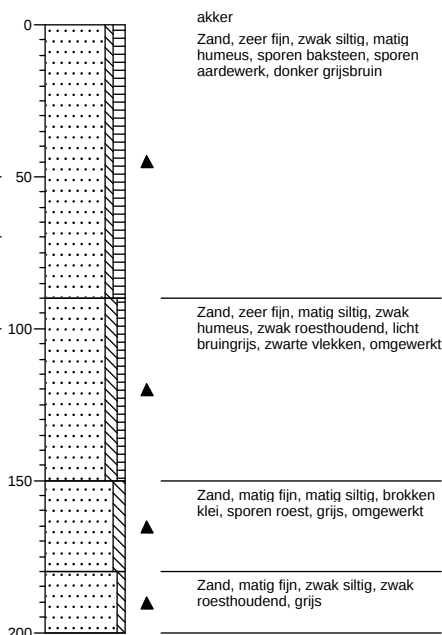
Boring: 04

Datum: 13-03-2009
X: 97247
Y: 390159
Maaiveld [m] 13,5
GWS:
Opmerking:

Boring: 05

Datum: 13-03-2009
X: 97223
Y: 390182
Maaiveld [m] 13,6
GWS:
Opmerking:

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

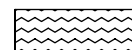
- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

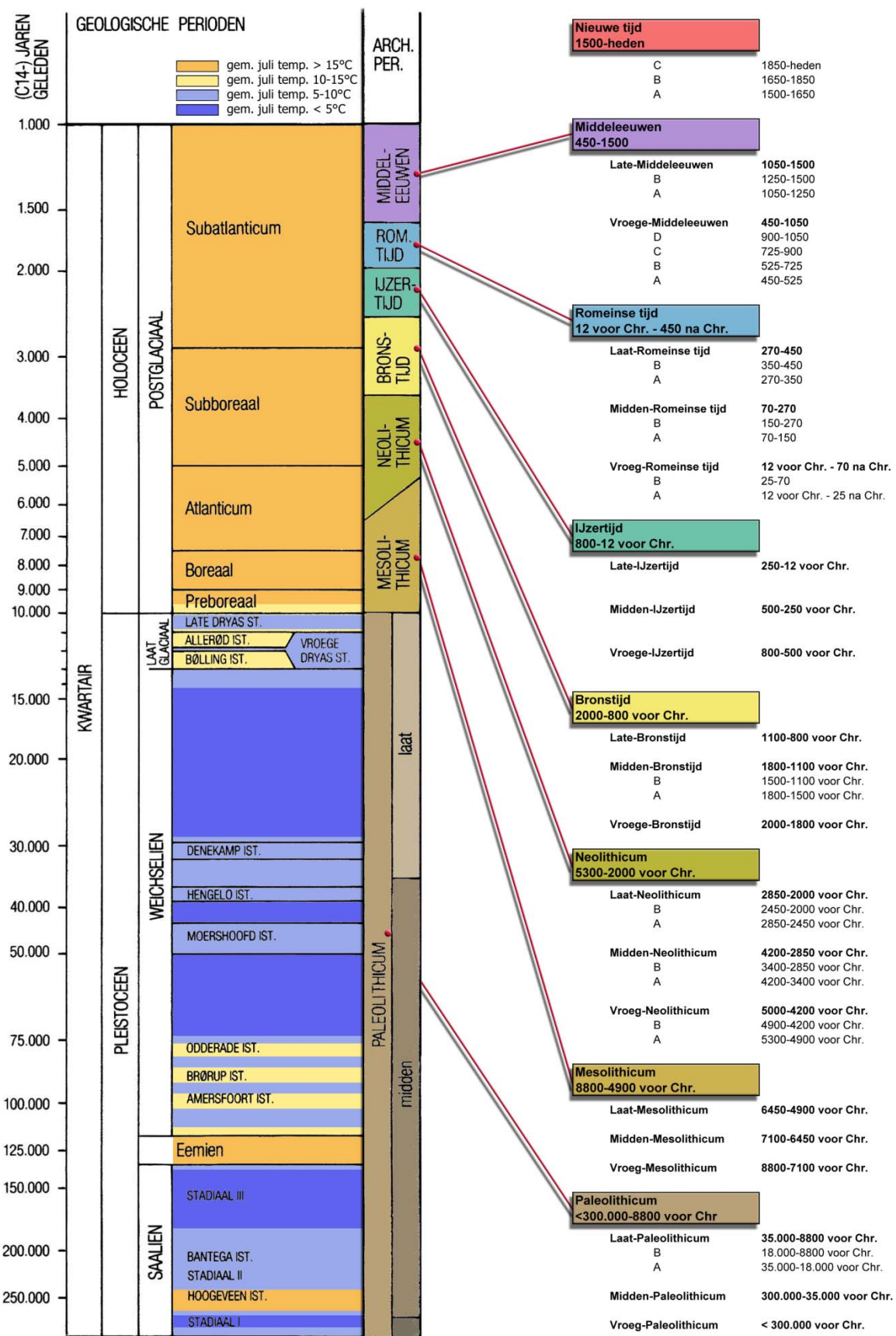
Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

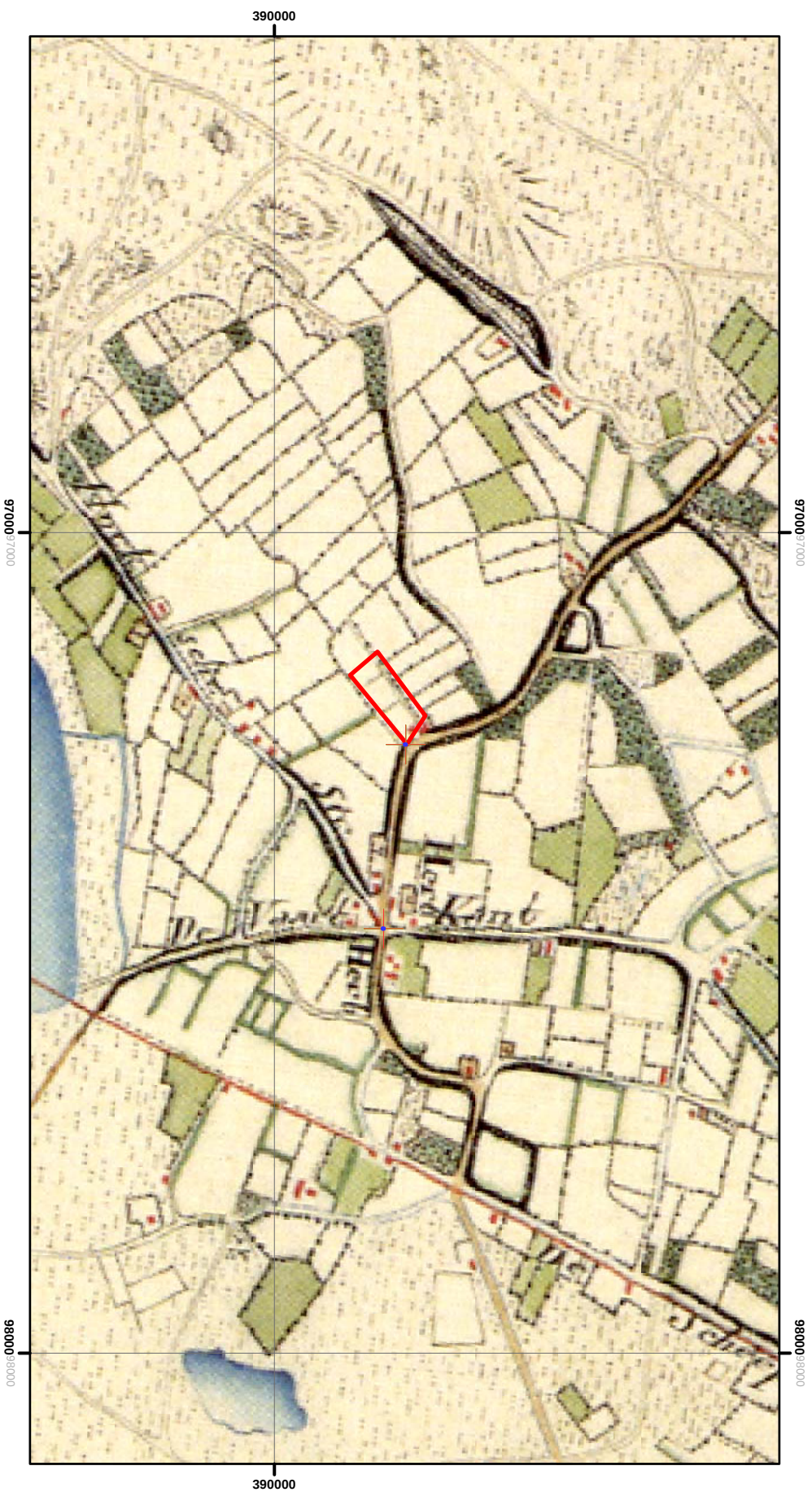
Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 6: Periodentabel

Bijlage 7

Historische kaart 1836-1843 (bron: Uitgeverij Nieuwland 2008)

Legenda
plangebied_Schijf

